

CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE EFECTUATE ÎN 1991 DE INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE DIN BUCUREȘTI

Am cuprins în cronică de față, ca de obicei în ultimii ani, toate cercetările la care au participat membri ai Institutului, activi sau pensionați. Întrucât nu am dispus de notele solicitate pentru cronică decât într-o slabă măsură (în cazurile pozitive semnăturile autorilor apar la finele textului corespunzător), Direcția Institutului mi-a pus la dispoziție rapoartele de săpături adunate pentru arhivă, din care am extras informațiile de mai jos. Unele date, fie și foarte sumare în lipsa unor rapoarte, și, la fel, și unele completări, se bazează pe informațiile proprii, directe sau indirecte, ultimele fie și numai prin participarea subsemnatului la sesiunea anuală de rapoarte care a avut loc la Iași între 15 — 17 mai 1992 (A.B.).

1. **Adameliși, Tropaeum Traiani**, jud. Constanța. Colectiv: Ion Barnea, coordonator științific; Alexandru Barnea, arh. Monica Mărgineanu Cârstoiu, IAB; Mihai Ionescu, profesor Mangalia; Ioana Bogdan Cătănicu, I.A.C., Gheorghe Papuc, MINAC; Costel Chiriac, IAI; Nelu Zugravu, FII; Adrian Popescu, FIB. Fonduri IAB, IAAC și MINAC.

Sectorul central (C — D), AB, MME, MI, AP. Cercetările au continuat la basilica D (cu transept) prin încheierea și înregistrarea situațiilor din casele C11, 12 și 13, precum și prelungirile la N și S a S1 și trasarea la N și S de basilică a S2. S-au adăugat, pentru control și sondeje, casele C14 — 19 de dimensiuni diferite în funcție de necesități și spațiul cercetat. S-a completat parțial planul reperabil sub nava centrală, la V de altar, al construcției cu hipocaust. Coroborarea datelor stratigrafice și constructive obținute arată existența unor structuri de edificii importante din sec. II — III p.C., eliminate în sec. IV — V de construirea basilicii paleocreștine. Aceasta, la rindul ei, a avut o formă și orientare inițiale diferite de acelea îndeobște cunoscute, chiar și cea din urmă evoluind în cel puțin două faze. Aria de la S de basilică pare să fi fost doar parțial construită în ultima fază a funcționării edificiului, întrucât jumătatea dinspre E, până la minimum 10 — 12 m spre S nu prezintă urme constructive târzii. Printre descoperiri se remarcă, la capitolul ceramică, un lot de 15 vase întregi sau întregite (parțial), majoritatea datând din sec. II — III d.C., toate apărute în sondejele de la N de basilică (în special S1). Se adaugă un fragment de oglindă din bronz și 27 monede din bronz întregi și fragmentare, majoritatea din sec. IV și V d.C. *Basilica B* („de marmură”), I.B.C. S-au conturat trei faze ale edificiului. Sondejele continuate aici au arătat și existența unei căi de acces dalate îngrijit, la exteriorul laturii de S a basilicii. *Incintă*. I.B.C. S-a reluat un sondaj mai vechi la turnul nr. 4, unde a apărut sub dărâmătura masivă o porțiune din zidăria turnului și din ceea ce pare a fi pilonul central al acestuia.

Basilica extra muros. Gh. P. și C.C. Reluarea modestă a cercetării a certificat împărțirea în trei nave dalate cu cărămidă a basilicii și folosirea, pe lângă capitelul impostă identificat încă de la primele sondeje, și a capitelurilor ionice — impostă, tot din calcar, de tipul celor deja publicate (v. *Tropaeum I*, fig. 126 — 127), prin piesa de același tip descoperită cu acest prilej (AB).

2. **Alba Iulia**, jud. Alba, zona „Monetărie”, Radu R. Heitel, responsabil, IAB; Dan D. Ovidiu, MUA1; Alexandru Madgearu, IITM; N. Chiriac și E. Siteanu, studenți FIB. Fonduri IAB. S-a practicat o secțiune N — S (SVI) de 6x1,50 m, perpendiculară pe zidul de N al Monetăriei (Sec. XVII). Între straturile romane și romane târzii sesizate anterior de V. Moga, în cele formate în cursul sec. XII (observate de RRII) există o serie de depuneri și niveluri postromane databile în sec. VI — VII și a doua jumătate a sec. IX, până în primele decenii ale sec. X, totodată, straturile formate în cursul sec. XII reflectă o activitate intensă de amenajare a terenului intervenind și în profunzime, fapt care, în chip excepțional, nu se întâmplă în cazul din SVI, unde există doar un strat de nivelare ce protejează situațiile mai vechi.

3. **Alexandria**, jud. Teleorman, „Podul Vechi”. Suzana Dolinescu Ferche, IAB; Catrinel Țințareanu, MIA. Fonduri MIA, salvări. În cariera înaltă de lut fusesse identificat și în mare măsură distrus dar și exploatat de amatori localnici un complex din sec. IV d.C. S-a recuperat ceramică lucrată la roată, de mare varietate, în bună măsură cenușie și lustruită (SDF).

4. **Babadag**, jud. Tulcea. Sebastian Morintz, IAB, responsabil; Gabriel Jugănar, MDDT; Mircea Munteanu, IT. Fonduri IAB, MDDT. Am continuat săpăturile în SD 5, S XV și S XVI. În complexe Babadag I au apărut obiecte specifice culturii Belozerka. Au continuat săpăturile de salvare în SX, din zona de NE, erodată continuu de apele lacului (S.M.).

5. **Bistret**, jud. Dolj. Ion Chicideanu, responsabil, IAB; Monica Chicideanu, FIB și studenții Rodica Medinceanu, Fl. Ridiche și I. Ceaușescu, FIB. Fonduri, IAB. Au continuat cercetările în necropola de incinerare de pe grindul Ostrovogania, situat în mijlocul lacului Bistret. Au mai fost descoperite încă 12 morminte de incinerare în urnă, dintre care două aveau în inventare figurine antropomorfe. Până acum au fost cercetate în total 60 de morminte care se eșalonează de la începutul culturii Gîrla Mare și pînă în prima epocă a fierului. În urma unor sesizări s-a efectuat o cercetare de suprafață pe grindul Dănila, la 4 km sud de lacul Bistret, unde s-au identificat o așezare din sec. VI—VII și un mormint de incinerare din sec. VIII—IX (IC).

6. **Bordușani**, jud. Ialomița, Popină. Silvia Marinescu-Bilcu, responsabil, IAB; Gheorghe Trohani, Dragomir Popovici, Radian Andreescu, MNIR; Gheorghe Matei, MI. Fonduri, IAB și MI. În complexul 1 s-au cercetat locuințele L9 și L10 din zona carourilor C5—7/D5—7 și respectiv J1—3/K1—3, aparținând culturii Gumelnița. În complexul 2, caroul H1, în marginea gropii La Tène din H1—11/H2—12, fragmente de la vase ceramice și o rîșniță. În complexul 3, carourile B4—5 și A3—4, cenușă, cărbune și scoici, la 2,20 m. În complexul 4, la aceeași adîncime, carourile D7—C7, strat de cenușă. Depunerile de cărbune și cenușă din A3—A4 ar putea marca nivelul de călcare al unui alt strat marcat de L9 și L10. În caroul F3—G3, lângă a groapă La Tène a apărut un mormint deranjat, notat M.12, aflat la o adîncime mai mare decît mormintele descoperite anterior, și aparținînd culturii Cernavoda II, cu cîteva fragmente ceramice gumelnițene, o unealtă de silex și alta de corn.

7. **Boroșteni**, com. Peștișani, jud. Gorj. Peștera Vulpii. Marin Cărciumaru și Corneliu Beldiman, IAB; Emilian Alexandrescu, MNIR; Steven B. Mertens, DA/UIUC. Fonduri IAB și MNIR. Sondaj (2,5/1,5 m) la gura peșterii inițial în 1986 de către EA, continuat în 1991, în scopul verificării prezenței unor sedimente de vîrstă pleistocenă și a urmelor de cultură materială databile în paleolitic. Pînă la adîncimea de 3 m s-a constatat existența a patru unități stratigrafice formate în holocen și a uneia (2,70—3 m) foarte probabil de vîrstă pleistocenă. Lucrările nu au putut fi extinse datorită prezenței unui bloc calcaros masiv acoperind întreaga suprafață explorată. S-au descoperit fragmente ceramice și un gratoar de silex aparținînd culturii Coțofeni (faza dezvoltată) cîteva fragmente de străchini decorate cu motive incizate tipice culturii Basarabi (prima semnalară certă a unei locuiri de acest fel în nordul Olteniei) fragmente de vase-borcan și căni geto-dacice lucrate cu mina și la roată (sec. I i.e.n.—I e.n.) precum și fragmente de vase ceramice medieval-tîrzii. C. S. Nicolăescu-Plopșor și C. N. Mateescu, SCIV, 6, 1955, 3—4, p. 391—394; M. Cărciumaru, C. Beldiman, E. Alexandrescu, S. B. Mertens, CercetArh., 9, 1992 (sub tipar) (CB).

8. **Bumbești-Jiu**, jud. Gorj. Cristian M. Vlădescu, MMN; Gheorghe Bichir și Mariana Marcu, IAB; Vasile Marinoiu, Gheorghe Calotoiu, Dan Ionescu, MTJ. Fonduri MTJ și IAB. Săpături de salvare în zona castrului și așezării civile. Inițial (MM) s-a efectuat o ridicare topo a rezervației arheologice cu sprijinul unui colectiv de la IGFCOT, ridicare ce a inclus și castrul roman de la Virtop aflat la 3 km de Bumbești-Jiu, pe partea de E a șoselei Tg. Jiu-Sadu. S-a reluat secțiunea SII/1991 (N—S) începută de MTJ, unde a fost dezvelită o locuință de suprafață (C. 4) cu ziduri din piatră de riu și un fel de vatră circulară, o altă locuință fiind identificată în apropiere. În extremitatea de S a secțiunii a fost detaliată și completată cercetarea anterior începută a unui cuptor de olar (nr. 2). Ceramică, obiecte diverse, patru monede între care un denar din locuință și altul fragmentar din groapa olarului.

9. **Cosluțeni**, com. Dichiseni, jud. Călărași. Punctul „Grădiștea”. Sebastian Morintz, IAB; Mircea Munteanu, IT, Valeriu Căvruc, U.C.; Marian Neagu, MDJC. Fonduri MDJC, salvări. Cercetări de salvare în stațiunea eponimă, intrată în literatura de specialitate cu pronunția și grafia veche, *Cosloțeni*.

10. **Dobrița**, com. Runcu, jud. Gorj. Peștera din Dilma Peșterii. Marin Cărciumaru și Corneliu Beldiman, IAB; Emilian Alexandrescu, MNIR; Steven B. Mertens, DA/UIUC. Fonduri IAB și MNIR. Sondaj (2/1m) la cinci m de intrare, în scopul verificării prezenței sedimentelor pleistocene și a urmelor de cultură materială databile în paleolitic. Pînă la adîncimea de 1,10 m, la care s-a surprins patul calcaros al peșterii, au fost constatate zece unități stratigrafice de vîrstă exclusiv holocenă și materiale arheologice conștind în numeroase fragmente ceramice, un străpungător de os și două așchii de cuarțit aparținînd culturii Coșofeni (faza dezvoltată) și medievale tirzii; la -0,70 — 0,80 m s-a observat extremitatea unei vetre Coșofeni cu mult cărbune și cenușă. De notat că, în ansamblu, în interfluviul Tismana-Jiu a fost constatată prezența a 17 puncte de locuire Coșofeni în mediul exo- sau endo- carstic, dintre care șase se plasează în peșterile din raza localităților Borosteni (v. mai sus), Runcu și Dobrița. Se adaugă la acestea cercetări de teren la peșterile Pătrunsa, Oilor, Frumoasă ș.a. de pe văile Bistrițioarei, Sohodol și Sușița Verde. C. S. Nicolăescu-Plopșor și C. N. Mateescu, SCIV, 6, 1955, 3 — 4, p. 391 — 394; M. Cărciumaru, C. Beldiman, E. Alexandrescu, S. B. Mertens, CercetArh, 9, 1992 (sub tipar) (CB).

11. **Dunavău de Jos**, com. Independența (= Murighiol), jud. Tulcea, punctul „Cetatea Zăporojenilor“ sau „Carabair“. Alexandru Barnea, IAB; Mihai Zahariade, IITM. Fonduri IITM, *manu militari*. Cercetarea anterioară a fost completată prin extremitatea de N a S2 de 25 x 2m și caseta c.1 de 5x5 m, ambele în zona porții de N (principale) a fortificației. S-a constatat că turnurile de poartă (sondat a fost cel de V) au formă alungită semicirculară (de U). S-au înregistrat, lîngă zidurile turnului, în interiorul lui și în interiorul incintei, pentru prima dată mai clar, frînturi de depuneri arheologice nederanjate indicînd trei niveluri succesive romane tirzii. Caseta a surprins și o mică porțiune nederanjată din pragul interior al porții, chiar lîngă turn. Lungimea turn, cca. 12 m; grosime zidărie turn cca. 2,60 m; soclul zidului are lățimea între 10 și 25 cm. Fragmente ceramice romane tirzii puțin numeroase și cîteva de cărămizi; înșignă militară din bronz (AB).

12. **Enișaiu**, com. Sarichioi, jud. Tulcea. Raluca Verusi, Sergiu Iosipescu, DMSI; Oana Damian, IAB. Fonduri DMSI și MDDT. Verificări arheologice în vederea reluării restaurărilor la fortificația de pe promontoriu.

13. **Enoșești**, *Acidava*, com. Piatra Olt, jud. Olt. Constantin Preda, responsabil, IAB; Aurelia Grosu, MIS; Ion Ciucă, profesor, Piatra Olt. Completare a cercetărilor din așezarea castrului roman.

14. **Făget**, jud. Timiș. Radu Popa, IAB; Dan Căpățînă, MMN. Fonduri, MMN. Continuarea cercetărilor în cetatea medievală.

15. **Feldioara**, jud. Brașov. Radu Popa, responsabil, IAB; Dan Căpățînă, MMN; Antal Lucács, lector FIB; Daniela Marcu, DMSI; Dan Avasiloiu, Constantin Iordache; grup de studenți francezi. Fonduri IAB și DMSI. *Sectorul A*: s-au urmărit prin secțiuni și casete triaectul și caracteristicile zidului de incintă, a cărui grosime este de 1,90 m și care este de datat în sec. XIII — XIV. Pe terasă se află și urmele consistente ale unei locuiri romane și postromane (sec. III — IV), ceramică din sec. VI — VII, XII și vestigiile unui atelier ceramic din sec. XVI — XVII. *Sectorul B*, *zona basilicii romanice*. S-au identificat 21 de morminte și ruinele (neverificabile fără acceptul comunității evanghelice) unei construcții monumentale anterioare basilicii romanice. *Sectorul C*, sondaj neconcludent în spatele casei parohiale, oferind doar urme preistorice. *Sectorul D*, (piața triunghiulară dintre basilică și casa parohială). Aici va fi fost în sec. XIII — XIV piața așezării. S-a înregistrat un nivel de locuire roman tirziu (sec. III — IV) cu două grupuri de morminte romane sau post-romane încă dificil de datat. *Sectorul E*. Aflat la marginea de V a teritoriului delimitat de marle șanț de apărare (preistoric?). S-a înregistrat un val întărit cu pietre, databil în sec. XII — XIII. *Sectorul F*, cetatea ruinată de la E platoului. O secțiune magistrală a traversat cetatea E — V și a fost completată prin casete. Capela identificată acolo a avut inițial un plan romanic suferind ulterior transformări gotice (altar rectangular, criptă) și adaosul turnului-clopotniță. De notat că turnul din capătul de V al cetății este — deși de aspect romanic — mai nou decît zidul de incintă.

16. **Garvăn**, *Dinogetia*, com. Jijila, jud. Tulcea. Alexandru Barnea, responsabil, IAB; Adrian Popescu, FIB; Mihai Ionescu, profesor, Mangalia. Fonduri, IAB.

Sector D, s-au îndepărtat alți martori dintre casete, prin cercetarea lor detaliată; sondate în afara incintei: la poarta de V și altele două în aria desecării, în albia fostei girle Lățimea precum și cercetări de teren în această din urmă arie. Totodată, corespunderă punc-

20. **Nufăru**, jud. Tulcea. Colectiv : Oana Damian, responsabil, MNIR (ulterior IAB), Cornelia Andonie, MMN ; Paul Damian, MNIR. Fonduri, MMN. S-a efectuat un sondaj pentru controlul zidului de incintă de pe latura de V a fortificației bizantine. Tronsonul cercetat pe lungimea de 2 m cu orientarea NNV — SSE are grosimea de 2,70 m și se păstrează pe o înălțime de 3,30 m. A fost zidit cu un parament îngrijit lucrat, cu blocuri fasonate legate cu mortar (hidrofug la rosturi), emplecton din pietre mici și mijlocii înecate în mortar. În elevație, zidul se păstrează cca. 2 m înălțime. Ridicarea zidului este de datat la sfârșitul sec. X și începutul celui următor. Urmele locuințelor adosate în interiorul zidului de incintă confirmă această datare. Ceramică, obiecte diverse, cinci monede aflate în prelucrare.

21. **Nunțași**, com. Istria, jud. Constanța. Catrinel Domăneanțu, responsabil, IAB ; Carmen Rogoveanu, studentă FIB. Fonduri, IAB. În așezarea greco-indigenă din chora Histriei numită *Nunțași II*, în punctul „Giscărie”, cercetarea s-a efectuat în perimetrul rezultat din săpăturile efectuate în anii 1984—1990, urmărind dezvelirea în suprafață a nivelurilor arhaice. S-a înregistrat un nivel ars aparținând ultimului sfert al sec. VI a.C., căruia îi corespunde o locuință cu plan rectangular orientată NE—SV. Nivelului anterior îi corespunde colțul unei alte construcții de zid orientate diferit (NS/EV), databile în al treilea sfert al sec. VI a.C. Cele două niveluri arhaice și construcțiile de zid ce le aparțin arată împreună cu materialul descoperit, caracterul predominant grecesc al locuirii. Ceramică fragmentară, obiecte diverse din lut (fusoiole), metal (între care cinci virfuri de săgeți din bronz și unul din fier), sticlă ș.a.

22. **Păculul lui Soare**, insulă, com. Ostrov, jud. Constanța. Petre Diaconu, responsabil, IAB ; Teodor Papisima, MINAC ; Marian Neagu, MDJC, Valeriu Sirbu, MBr. Au continuat cercetările în așezarea bizantină.

23. **Polenești**, jud. Vaslui. Mircea Babeș, IAB, responsabil : Tamilia Marin, MV ; Margarêta Arsenescu, Liana Giurescu, Mihai Chiriac, FIB ; Răzvan Oprea, FGB, Fonduri IAB. S-au descoperit 11 morminte de incinerare dintre care unul getic și 10 Poienești-Lukașevka și o serie de complexe și repere de locuire aparținând epocilor neolitică (2), bronzului (1), câmpilor (11), Cerneahov (13), sec. III — IV (51).

24. **Popești**, com. Mihăilești, jud. Giurgiu. Alexandru Vulpe, responsabil IAB ; Nona Palincaș, Adriana Stoia, Vlad Vintilă Zirra, IAB ; Gheorghe Trohani, MNIR ; studenții Radu și Nicoleta Băjenaru, Eduard Chirica, Marian Constantin, Daniel David, Mihai Popescu. Fonduri IAB și MG. În așezarea „B” (AV, VVZ) s-a efectuat secțiunea SI/91 de 57×1,5m. Din punct de vedere al materialului recoltat, situația este asemănătoare cu aceea cunoscută din așezarea „A” ; proporția ceramicii de calitate este totuși mai mică, iar La Tène-ul timpuriu este bine reprezentat. Dintre descoperirile notabile se remarcă mormântul nr. 1, de inhumăție, patru vetre și un bordei-locuință aparținând nivelului al doilea. În sectorul Y (AS) s-a procedat la îndreptarea profilelor rupte de intemperii și la epuizarea nivelurilor de locuire. Surprinderea unei vetre a dus la dezvelirea prin casetă a locuinței L.VI/90 ; s-a golit umplutura gropilor descoperite în campaniile precedente, cu aceasta încheindu-se cercetările din sector. Se constată, în ansamblu, o bună reprezentare a locuirii getice din zona respectivă aparținând așezării A, locuire care a nivelat vestigiile anterioare. Stratigrafia obținută împreună cu toate elementele de habitat (locuință, vetre de cult, bordeie, 57 de gropi) raportate la aceasta contribuie la clarificarea situației locuirilor getică, hallstattiană și din epoca bronzului. Printre descoperirile numeroase este semnalat un toporaș egeean de bronz aparținând inventarului gropii nr. 46. Secțiunea Σ (NP) a fost lărgită spre E cu încă 1 m, lungimea ei atingând 51 m. S-au înregistrat 52 de gropi, patru bordeie și 28 vetre ; ceramică, obiecte diverse din metal și os ș.a. Din cele 12 straturi observate, ultimele cinci de sub stratul vegetal aparțin epocii La Tène.

25. **Satu Nou**, com. Oltina, jud. Constanța. Nicolae Conovici, IAB ; Mihai Irimia, MINAC. Fonduri IAB și MINAC. Au continuat săpăturile în așezarea getică ; s-au cercetat 18 gropi și alte complexe ; pe lângă materialul getic și elenistic — 27 toarte de amfore ștampilate — se remarcă și descoperirile Babadag I și II.

26. **Steinica**, jud. Ialomița. Nicolae Conovici, responsabil, IAB ; Gheorghe Matei, M.I. Fonduri salvări. S-au efectuat trei secțiuni de 44 × 3 m, însumând 396 m.p. (SXI — SXIII). Au fost cercetate 25 morminte din necropola getică, din care 19 de inhumăție și șase de incinerăție — cinci cu groapa rotundă și urnă și unul cu groapa alungită. În ansamblu, sînt cunoscute pînă acum 117 morminte din care 55 de inhumăție și, de incinerăție, 43 cu groapa rotundă și 19 cu groapa alungită. S-au surprins pentru prima dată și resturi de locuințe aparținând culturii Coslogeni și o serie de gropi dintre care una pare a fi rituală (G. 35). Fragmente ceramice purtate indică și o locuire sporadică Boian.

telor de mai sus, s-au acumulat patru loturi de ceramică romană și bizantină, în majoritate fragmentară, obiecte diverse din metal și sticlă, precum și cca. 70 monede din bronz, romane și bizantine (AB).

17. **Istria**, com. Istria, jud. Constanța. Responsabili, Petre Alexandrescu și Alexandru Suceveanu, IAB.

Zona sacră. Colectiv: Konrad Zimmermann, UR; Alexandru Avram și arh. Monica Mărgineanu-Cârstoiu, IAB. Fonduri IAB. Unul din obiectivele reluării acestei cercetări este și stabilirea limitei sudice a zonei, în care scop s-a taluzat profilul dinspre S și s-a demontat matorul erodat dinspre E al profilului în curs de refacere. Suprafața nou obținută (24 × 14 m) a fost cercetată obținându-se date stratigrafice și constructive mai exacte în cazul încăperilor A7 și A6, A5, B5, B6, B6a, B7 și al relațiilor acestora cu străzile nr. 1 și 11. S-a constatat că insula din sec. VI d.C. era delimitată de aceste străzi, remarcându-se și unele elemente de evoluție urbană din sec. III — IV și chiar ceva mai vechi. Printre materialele descoperite se remarcă și un fragment de inscripție greacă reprezentând începutul unui decret al colegiului laureaștilor din sec. II a.C., un alt fragment de inscripție greacă din epoca Severilor, un fragment dintr-o statuie de marmură, a zeiței Cybele din epoca romană, 11 fragmente de piese de arhitectură și alte piese din piatră, ceramică, cca. 40 monede ș.a.

Basilica episcopală. Alexandru Suceveanu, responsabil, IAB; Crișan Mușeleanu, MNIR; Octavian Bounegru, FII; arh. Hanne Derer-Zamfirescu, IAIM. Fonduri IAB și DMAȘI prin MNIR. S-au săpat șapte casele de 5 × 5m, dintre care, în caseta N.12, s-a descoperit în pavajul basilicii o parte din urma de fixare a unei construcții ce va fi putut fi un amvon. Acolo unde situațiile arheologice nu au fost deranjate de gropi mai tirzii, s-a observat mai bine și faza de reparație a basilicii remarcată anterior. Ceramică, obiecte din fier, fragmente de piese de arhitectură, 14 monede din bronz.

Sector X. Catrinel Domăneanu, responsabil, IAB; Carmen Rogoveanu, studentă FIB. Fonduri, IAB. S-au trasat casele C, E, F, G în continuarea celor începute anterior. Situația stratigrafică obținută indică în ordine un strat de depunere din săpăturile vechi, stratul vegetal inițial, strat de pământ cenușos cu material ceramic amestecat, strat de umplutură unde materialele cele mai noi datează de la sfârșitul sec. III a.C. și un nivel cu pavaje din pietricele a cărui încadrare cronologică rămâne în sarcina cercetărilor viitoare. Ceramică și celelalte materiale datează cu deosebire din epoca elenistică (fragmente de amfore de Chios, Cos, Thasos ș.a.) dar există și fragmente de vase grecești arhaice și clasice precum și de vase indigene. Între celelalte descoperiri sînt de menționat 5 monede de bronz, un pond din plumb histrian, un scarabeu miniatural din faianță, și un fragment de placă votivă din teracotă.

Sector „Cuptoare”. Mircea Angelescu, responsabil, IAB; Pierre Dupont, CNRS Lyon; Livia Buzoianu, MINAC și cite un student FIB prin rotație. Fonduri IAB și parțial MINAC. S-a reluat cu încă cca. 100 m.p. cercetarea începută în anii 1973 — 1975 și 1977 la atelierul ceramic din sectorul artizanal al Histriei (sec. VI — II a.C.). În partea de S, seria de sonde a clarificat situația zidului aflat în preajma cuptorului F3; în partea centrală, pe axul E — V, săpătura veche a fost taluzată pentru a proteja cuptoarele F2 și 4. În colțul de S — V al săpăturii vechi au apărut urmele unui alt cuptor, F6, contemporan cu F3 și distrus aproape integral de F1. S-au efectuat prospecțiuni geofizice de către o echipă de la FGB, detectându-se unele anomalii majore ce vor trebui verificate arhologic. În cursul cercetărilor au fost descoperite și 10 morminte de înumație orientate E — V (7) și NE — SV. Ele datează din epoca romană și suprapun complexul de cuptoare. Acolo unde acestea nu au deranjat situațiile anterioare, s-a constatat existența a patru niveluri ale străzii dateate în sec. IV — II a.C. Fragmente ceramice numeroase, între care și unul de vas local cu inscripții grecești pe ambele fețe și o mască de satir, 34 monede, obiecte diverse din bronz, fier, os ș.a.

Sector Domus. O Boungeru; FII; Virgil Lungu, MINAC. Reluarea parțială a cercetărilor. 18. **Murlighiol, Halmyris**, jud. Tulcea. Mihail Zahariade, IITM; Alexandru Suceveanu, IAB; Florin Topoleanu, Gabriel Jugănar, MDDT. Fonduri IITM, *manu militari*. A continuat, ca și în anul precedent, cercetarea în fortificația romană tirzie. Săpăturile s-au concentrat în zonele porților de V (AS), N (MZ) și în partea centrală a orașului (LT). De remarcat etapele înregistrate în zona centrală și la E de poarta de N, ambele situații așteptînd noi clarificări, precum și formele constructive deosebite ce se conturează în cazul segmentului de N — E al incintei și al porții de V.

19. **Năeni**, jud. Buzău. Ion Chicideanu, responsabil, IAB; Monica Chicideanu, FIB și studenții Fl. Ridiche, Olimpia Dobre, Anca Popescu, Fl. Caragea, D. Szöcs, FIB. Fonduri, MB. S-au continuat săpăturile în stațiunea din punctul Zănoaga, Cetatea 2, cercetîndu-se locuirea ce aparține fazelor Zănoaga și Ic. 4 — 1 ale culturii Meoteur. Au fost completate observațiile stratigrafice din campaniile precedente și s-au cercutat mai multe complexe (IC).

20. **Nufăru**, jud. Tulcea. Colectiv : Oana Damian, responsabil, MNIR (ulterior IAB), Cornelia Andonie, MMN ; Paul Damian, MNIR. Fonduri, MMN. S-a efectuat un sondaj pentru controlul zidului de incintă de pe latura de V a fortificației bizantine. Tronsonul cercetat pe lungimea de 2 m cu orientarea NNV – SSE are grosimea de 2,70 m și se păstrează pe o înălțime de 3,30 m. A fost zidit cu un parament îngrijit lucrat, cu blocuri fasonate legate cu mortar (hidrofug la rosturi), emplecton din pietre mici și mijlocii înecate în mortar. În elevație, zidul se păstrează cca. 2 m înălțime. Ridicarea zidului este de datat la sfârșitul sec. X și începutul celui următor. Urmele locuințelor adosate în interiorul zidului de incintă confirmă această datare. Ceramică, obiecte diverse, cinci monede aflate în prelucrare.

21. **Nuntași**, com. Istria, jud. Constanța. Catrinel Domăneanțu, responsabil, IAB ; Carmen Rogoveanu, studentă FIB. Fonduri, IAB. În așezarea greco-indigenă din chora Histriei numită *Nuntași II*, în punctul „Giscărie”, cercetarea s-a efectuat în perimetrul rezultat din săpăturile efectuate în anii 1984–1990, urmărind dezvelirea în suprafață a nivelurilor arhaice. S-a înregistrat un nivel ars aparținând ultimului sfert al sec. VI a.C., căruia îi corespunde o locuință cu plan rectangular orientată NE–SV. Nivelului anterior îi corespunde colțul unei alte construcții de zid orientate diferit (NS/EV), databile în al treilea sfert al sec. VI a.C. Cele două niveluri arhaice și construcțiile de zid ce le aparțin arată împreună cu materialul descoperit, caracterul predominant grecesc al locuirii. Ceramică fragmentară, obiecte diverse din lut (fusoiole), metal (între care cinci virfuri de săgeți din bronz și unul din fier), sticlă ș.a.

22. **Păculul lui Soare**, insulă, com. Ostrov, jud. Constanța. Petre Diaconu, responsabil, IAB ; Teodor Papasima, MINAC ; Marian Neagu, MDJC, Valeriu Sirbu, MBr. Au continuat cercetările în așezarea bizantină.

23. **Polenești**, jud. Vaslui. Mircea Babeș, IAB, responsabil : Tamilia Marin, MV ; Margarêta Arsenescu, Liana Giurescu, Mihai Chiriac, FIB ; Răzvan Oprea, FGB, Fonduri IAB. S-au descoperit 11 morminte de incinerare dintre care unul getic și 10 Polenești-Lukașevka și o serie de complexe și reperi de locuire aparținând epocilor neolitice (2), bronzului (1), carpilor (11), Cerneahov (13), sec. III – IV (51).

24. **Popești**, com. Mihăilești, jud. Giurgiu. Alexandru Vulpe, responsabil IAB ; Nona Palincaș, Adriana Stoia, Vlad Vintilă Zirra, IAB ; Gheorghe Trohani, MNIR ; studenții Radu și Nicoleta Băjenaru, Eduard Chirica, Marian Constantin, Daniel David, Mihai Popescu. Fonduri IAB și MG. În așezarea „B” (AV, VVZ) s-a efectuat secțiunea SI/91 de 57 × 1,5m. Din punct de vedere al materialului recoltat, situația este asemănătoare cu aceea cunoscută din așezarea „A” ; proporția ceramicii de calitate este totuși mai mică, iar La Tène-ul timpuriu este bine reprezentat. Dintre descoperirile notabile se remarcă mormântul nr. 1, de inumație, patru vetre și un bordei-locuință aparținând nivelului al doilea. În sectorul Y (AS) s-a procedat la îndreptarea profilelor rupte de intemperii și la epuizarea nivelurilor de locuire. Surprinderea unei vetre a dus la dezvelirea prin casetă a locuinței L.VI/90 ; s-a golit umplutura gropilor descoperite în campaniile precedente, cu aceasta încheindu-se cercetările din sector. Se constată, în ansamblu, o bună reprezentare a locuirii getice din zona respectivă aparținând așezării A, locuire care a nivelat vestigiile anterioare. Stratigrafia obținută împreună cu toate elementele de habitat (locuință, vetre de cult, bordeie, 57 de gropi) raportate la aceasta contribuie la clarificarea situației locuirilor getică, hallstattiană și din epoca bronzului. Printre descoperirile numeroase este semnalat un toporaș egeean de bronz aparținând inventarului gropii nr. 46. Secțiunea Σ (NP) a fost lărgită spre E cu încă 1 m, lungimea ei atingând 51 m. S-au înregistrat 52 de gropi, patru bordeie și 28 vetre ; ceramică, obiecte diverse din metal și os ș.a. Din cele 12 straturi observate, ultimele cinci de sub stratul vegetal aparțin epocii La Tène.

25. **Satu Nou**, com. Oltina, jud. Constanța. Niculae Conovici, IAB ; Mihai Irimia, MINAC. Fonduri IAB și MINAC. Au continuat săpăturile în așezarea getică ; s-au cercetat 18 gropi și alte complexe ; pe lângă materialul getic și elenistic – 27 tóarte de amfore ștampilate – se remarcă și descoperirile Babadag I și II.

26. **Steința**, jud. Ialomița. Niculae Conovici, responsabil, IAB ; Gheorghe Matei, M.I. Fonduri salvări. S-au efectuat trei secțiuni de 44 × 3 m, însumând 396 m.p. (SXI – SXIII). Au fost cercetate 25 morminte din necropola getică, din care 19 de inumație și șase de incinerare – cinci cu groapa rotundă și urnă și unul cu groapa alungită. În ansamblu, sînt cunoscute pînă acum 117 morminte din care 55 de inumație și, de incinerare, 43 cu groapa rotundă și 19 cu groapa alungită. S-au surprins pentru prima dată și resturi de locuințe aparținând culturii Coslogeni și o serie de gropi dintre care una pare a fi rituală (G. 35). Fragmente ceramice purtate indică și o locuire sporadică Boian.

27. **Stolniceeni**, — Rîmnicu Vilcea (*Buridava* romană), jud. Vilcea. Gheorghe Bichir, IAB. Fonduri IAB. S-au efectuat cercetări în termele romane, sectorul T2, dezvelindu-se complet încăperile începute în 1990: T2/8, 9, 10 și 11. Încăperea nr. 8 era prevăzută cu hipocaust cu absida spre NE (6, 20 × 4,75), avea temelia din piatră de riu, suprastructura fiind zidită cu tuf. Pavimentul era din *opus signinum* pe care erau instalate *pilae*-le, din care s-au mai păstrat 13; cercetarea a arătat pre existența unui strat de incendiu. O structură asemănătoare avea și încăperea nr. 9, în absida căreia însă într-o etapă de refacere, nu s-a mai folosit cărămidă. Din încăperea nr. 10 s-a mai păstrat complet doar temelia absidei zidită din pietre de riu. Încăperea nr. 11 pare să fi funcționat ca bazin (cca. 2,75 × 2,80 m), era zidită din tuf, și tencuită cu mortar. Ceramică, pișcoluri de paviment, trei monede din bronz, între care una de la Hadrian, obiecte diverse.

28. **Suceava**, biserica Sf. Ioan Botezătorul din preajma curții Domnești. Mircea D. Matei, responsabil, IAB; Const. I. Emandi, Iași. Fonduri IAB. S-au identificat un atelier de meșteșugar anterior bisericii din sec. XVI și s-a stabilit existența unei biserici anterioare celei ridicate de Vasile Lupu la 1613. S-au încheiat cercetările legate de cronologia construcțiilor. Ceramică, zgură de fier din cuptore de redus minereu, șase monede de la Alexandru cel Bun (două) Stefan I, Ioan Albert, Meagli Giray și Ștefăniță.

29. **Șirna**, jud. Prahova. Ștefan Olteanu, responsabil, IAB; Nina Neagu, MIAP; Victor Nicolae, profesor, Sinaia. Fonduri, IAB. Cercetarea a continuat prin secțiunea S.XXVIII, complexe cercetate conștient în locuințe din diverse epoci, după cum urmează: L 104, sec. XIV — XV; L 105 și 106, aflate în relație cronologică de succesiune, sec. IV — V, l. 107, imediat ulterioară acestora dispunând și de un cuptor și databilă probabil în sec. V; L 108, de tip „Dridu”, cercetată doar parțial; L 109, care suprapunea o groapă din epoca bronzului și o alta din sec. IV d.C., relativ contemporană cu precedenta. Două secțiuni de control au adus materiale ceramice din sec. IV și VIII — X și respectiv un cuptor-pietrar cu ceramică fragmentară din sec. IV d.C. de tip Sintana de Mureș.

30. **Tîrșoru Vechi**, jud. Prahova, punctul „La Minăstiri”. Gheorghe Diaconu, responsabil, IAB; Dan Ichiardopol, Nina Neagu, MIAP; Venera Rădulescu, MNIR. Fonduri, IAB. Au fost deschise casele 14 și 15 din sectorul C, zona de N și NV a necropolei. S-au descoperit trei complexe de locuire din sec. XV — XVI și 14 gropi menajere aparținând nivelului medieval, materiale ceramice provenind din nivelul din sec. VIII — X și din cel din sec. V — VIII d.C., 9 morminte (5 de inhumatie și 4 de incineratie). Incineratii și trei inhumat. aparțin necropolei de tip Sintana de Mureș, iar două de inhumatie celei sarmatice. M. 444 se remarcă prin bogăția și diversitatea inventarului: spadă din fier, spadă scurtă din fier, cuțit din fier, trei cataramă (una de argint), două vase de sticlă, șase vase ceramică (DL).

31. **Vedea**, jud. Teleorman. Stațiunea arheologică „Dulceanca IV”. Suzana Dolinescu Ferche, IAB. Fonduri IAB. Cercetările au avut ca obiectiv încheierea săpăturilor în așezarea din sec. VI și VII d.C. S-au înregistrat câteva complexe închise, între care două bordeie și trei locuințe de suprafață, două gropi din sec. VI și fundațiile unor locuințe dintr-o epocă nedeterminată. Potrivit materialelor descoperite — ceramică locală, fragmente de amfore bizantine, cataramă și fibulă digitată din bronz, cataramă din fier pentru prima etapă și, pentru cea de a doua, ceramică locală și de import și practicarea rudimentară a metalurgiei fierului — complexe se datează în a doua jumătate a sec. VI și respectiv a doua jumătate a sec. VII d.C. (SDF).

32. **Autostrada București—Constanța, tronsonul Cernavoda—Medgidia**, jud. Constanța. În perioada 14 — 26 oct. 1991, un grup de specialiști format din Alexandru Suceveanu, coordonator, Alexandru Barnea, adjunct, Oana Damian, Florin Curța, Mircea Anghelescu, Adrian Popescu, cărora li s-au adăugat în a doua săptămână Niculac Conovici, Vlad Vintilă Zirra și **Mihai Șimon**, a efectuat o perieghetză în porțiunea amintită care însumează 28 km. S-a constatat că, în afara de cca. 14 km unde autostrada va fi construită pe pământul adus cu ocazia construirii Canalului Dunăre—Marea Neagră, la S de acesta, restul de 14 km conține vestigii importante arheologice, grupate astfel: A. Punctul 1 — 5, pe dealul Cernavoda, vestigii neolitice, hallstattiene și romane; B. Punctul 6, pe promontoriul de la Făclia, cu o mare așezare indigenă din sec. IV — III a.C.; C. Punctele 7 — 11, pe valea Remus Opreanu, unde autostrada va ocoli pe la S orașul Medgidia, cu vestigii La Tène, romane timpurii și târzii, medievale timpurii, plus valul de piatră. În urma acestor cercetări, responsabilul echipei susnumite a întocmit planul cercetărilor pentru momentul deschiderii finanțării lucrărilor la autostradă conform proiectului IPTANA. De menționat că prospecțiunea de teren a fost precedată de o documentare amplă pentru tot traseul Cernavoda—Constanța, pusă în pagini

și ilustrată de arh. Anișoara Sion, Cristina Crăciun și Adriana Mihai de la DMSI. Local, unele informații suplimentare au fost furnizate de către Mihail Eugen, colecționar amator din Medgidia. Pe lângă documentarea proprie, s-a folosit în cercetarea de teren această lucrare întocmită pe baza hărților avansate de IPTANA către IAB și DMSI; la fel în cazul tronsonului Medgidia—Constanța, cercetat de un grup de arheologi de la MINAC (AB).

INDICE CRONOLOGIC

- I Paleolitic și mezolitic : 7, 10.
 II Neolitic, eneolitic, tranziție : 6, 7, 10, 23, 26, 32.
 III Epoca bronzului : 5, 9, 19, 23, 24, 26.
 IV Hallstatt : 4, 5, 7, 24, 25, 32.
 V La Tène : 6, 7, 23, 24, 25, 26, 32.
 VI Epocă greacă și elenistică : 17, 21, 25.
 VII Epocă romană timpurie (sec. I — III) : 1, 2, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 27, 32.
 VIII Epocă romană târzie (sec. IV — VII) : 1, 11, 12, 16, 17, 18, 32.
 IX Epoca migrațiilor (sec. III — VI) : 2, 3, 5, 15, 23, 29, 30, 31.
 X Epoca migrațiilor (sec. VII — X) : 2, 5, 15, 29, 30, 31.
 XI Epoca medievală timpurie (sec. X — XII) : 2, 12, 15, 16, 20, 22, 32.
 XII Epoca medievală (sec. XIII — XVIII) : 2, 7, 12, 14, 15, 28, 29, 30.

ABREVIERI

- AR Academia Română, București.
 CNRS Conseil National de la Recherche Scientifique, Franța.
 DA-UIUC Department of Anthropology, University of Illinois, Urbana Champaign, SUA.
 DMSI Direcția Monumentelor de Arhitectură și Siturilor Istorice, București.
 FGB Facultatea de Geografie, Universitatea din București.
 FIB Facultatea de Istorie, Universitatea din București.
 FII Facultatea de Istorie, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.
 IAAC Institutul de Artă și Arheologie Cluj.
 IAB Institutul de Arheologie București, AR.
 IAI Institutul de Arheologie Iași, AR.
 IAIM Institutul de Arhitectură „Ion Mincu”, București.
 IGFCOT Institutul de Geodezie, Fotogrammetrie, Cartografie și Organizarea Teritoriului, București.
 IITM Institutul de Istorie și Teorie Militară al MAN, București.
 IPTANA Institutul de Proiectări pentru Transporturi Auto, Navale și Aeriene.
 IT Institutul de Tracologie de pe lângă Ministerul Învățămîntului și Științei, București.
 MB Muzeul județean de Istorie Buzău.
 M Br. Muzeul județean de Istorie Brăila.
 MDDT Muzeul Deltei Dunării, Tulcea.
 MDJC Muzeul Dunării de Jos, Călărași.
 MG Muzeul județean de Istorie Giurgiu.
 MI Muzeul județean de Istorie Ialomița, Slobozia.
 MIA Muzeul de Istorie Alexandria
 MIAP Muzeul de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești.
 MINAC Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța.
 MIS Muzeul județean de Istorie Olt, Slatina.
 MMN Muzeul Militar Național, București.
 MMS Muzeul Municipal Sighișoara.
 MNIR Muzeul Național de Istorie al României, București.
 MTJ Muzeul județean de Istorie Gorj, Tirgu Jiu.
 MUAI Muzeul Unirii, Alba Iulia.
 MV Muzeul județean Vaslui.
 UC Universitatea din Chișinău.
 UR Universitatea din Rostock, Germania.

Alexandru Barnea

EXPLICATION DE LA FIGURE

Carte des recherches de 1991 de l'Institut d'Archéologie de Bucarest.